

Zoönosenproject

Tess van de Voorde

Afgelopen jaar hebben ongeveer 40 ringers deelgenomen aan het Zoönoseproject, waarbij het Erasmus Medisch Centrum en het Vogeltrekstation samenwerken om te bepalen of vogels ziekteverwekkers over grote afstanden kunnen verspreiden.

Ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgedragen heten zoönosen. Vrijwel altijd betreft het zogenaamde arbovirussen (arbo = 'arthropod-born') die door geleedpotigen, bijvoorbeeld muggen, kunnen worden overgebracht op zowel mens als dier. In dit project kijken we specifiek of vogels arbovirussen kunnen verspreiden van hun overwinteringsgebied (bv. Afrika) naar Nederland. In de gebieden waar de arbovirussen van nature voorkomen (bijvoorbeeld Afrika, Azië) behoren vogels tot de belangrijkste gastheren voor de virussen.

Het is op dit moment niet bekend of arbovirussen voorkomen bij vogels in Nederland. De doelstelling van het project is om te onderzoeken of vogels geïnfecteerd zijn met arbovirussen (en zo ja welke soorten) en wanneer het virus aangetroffen wordt. De resultaten van dit onderzoek kunnen helpen bij het opstellen van een monitoringsprogramma voor de volksgezondheid.

Afgelopen jaar was het eerste jaar van het project en dit jaar is vooral gebruikt om de logistiek te testen en te bekijken hoeveel vogels bemonsterd kunnen worden. De deelnemende ringers hebben in maart of april een cursusdag bijgewoond waardoor ze bevoegd waren om bloedmonsters en keel- en cloacaswabs te nemen. Om de monsters te nemen, ontvingen deelnemende ringers 'bemonsteringsenveloppen'. Deze enveloppen bevatten alle benodigdheden voor het bemonsteren van één vogel. Van de vogels wordt met een steriele naald een bloedmonster genomen uit een vleugelader. De opwellende bloeddruip wordt vervolgens op een papieren kaartje gedrukt, net als bij de hielprik van een pasgeboren baby. Door gebruik te maken van zeer gevoelige analysemethoden hoeft er maar een klein bloedmonster te worden genomen. Bij sommige vogels wordt ook een uitstrijkje uit de keel genomen, en bij wat grotere vogels tevens een uitstrijkje uit de cloaca. Ook worden eventuele teken die de vogels bij zich hebben verzameld. Na bemonstering werden alle monsters goed verpakt en kon de envelop door de ringer met de post verzonden worden naar het Rotterdam.

Het doel is om de komende vijf jaar maximaal 5000 wilde vogels per jaar te bemonsteren. Het totale aantal vogels is relatief hoog, omdat nu nog onduidelijk hoe frequent arbovirussen bij vogels voorkomen. Door veel vogels te bemonsteren kunnen ook de minder vaak voorkomende virussen worden gedetecteerd. Afgelopen jaar zijn er in totaal 949 vogels bemonsterd, van 47 verschillende vogelsoorten. Het meest werden de merel (186), kleine karekiet (119), zwartkop (119), tuinfluiter (63) en bosrietzanger (48) bemonsterd. Het aantal merels is het hoogste, omdat deze soort ook extra bemonsterd is tijdens de USUTU-uitbraak. Deze uitbraak was goed te zien in de bemonsterde vogels. De aanwezigheid van USUTU was al te zien in bemonsterde vogels in april (nota bene bij een vogel die bemonsterd werd tijdens de zoönosecursus). Daarna werd een positieve grasmus in mei bemonsterd. Pas in september werden in Nederland veel dode merels gemeld en werden ook meer positieve merels bemonsterd.

Komend jaar gaat het zoönoseproject waarschijnlijk weer door. Het doel is dan om meer vogels te bemonsteren, met name meer volwassen water- en roofvogels. Waarschijnlijk

organiseren we dan ook weer een cursus voor ringers die graag willen deelnemen. We houden u daarover op de hoogte.

Tess van de Voorde